

2013ko apirilean 1.127 pertsona hil ziren Dakhako (Bangladesh) eraikin hau behera jausi zenean.

Hainbat transnazionalentzat arropa egiten zuten lau fabrika zeuden bertan, eta inork ez zuen neurririk hartu eraikinean arrakalak agertu zirenean.

THE JAPAN TIMES

GIZA ESKUBIDEAK ETA TRANSNAZIONALAK: NAZIOARTEKO ARAUDI LOTESLEAREN BILA, URRATS TXIKIZ

Joan den astean amaitu zuen bigarren lan saioa enpresa transnazionalen giza eskubideekiko erantzukizuna finkatzeko zeregina duen NBEko lantaldeak. lazkoak bezala, adituei entzun eta informazioa jasotzea beste helbururik ez zuen aurtengoak, datorren urterako nazioarteko hitzarmen lotesle baten zirriborroa prestatze aldera. Biltzarrean aditu modura parte hartu duen Juan Hernandez Zubizarreta EHUko irakasleak azaldu digu NBErengandik zer espero daitekeen, eta herri mugimenduak zer eskatzen duen.

Unai Brea
@unaibrea

2014ko ekainean, Nazio Batuen Erakundeko (NBE) Giza Eskubideen Kontseiluak –47 estatuk osatua–, Ekuador eta Hegoafrikaren proposamen bat aintzat hartuz, ezusteko erabakia hartu zuen: giza eskubideen alorrean enpresa transnazionalak duten erantzukizuna arautzeko Gobernuen Arteko Lantalde bat eratzea. Zehazki, nazioarteko itun lotesle bat proposatzea da lantalde horren eginkizuna.

Ohi bezala, Genevan (Suitza) egin zuen bilera Kontseiluak. Bitartean, kanpoko aldean, gizarte zibileko ehunka kidek Herrien Epaitegi Iraunkorrean parte hartu zuten, estatuetako ordezkarien erabakian eragin nahian. Urrats txikia izanagatik, pozez hartu zuten albistea, ordura arte nagusi zen joera hautsi baitzen. “Transnazionalei buruz hitz egiteko garaian”, azaldu zuen orduko hartan

Juan Hernandez Zubizarreta nazioarteko zuzenbide irakasle eta Herrien Epaitegiko kideak, “NBERen logika arau bigunen logika izan da, enpresa-etikaren barruko erantzukizun korporatiboaren logika, norberaren borondatearen arabera”. Hitz lauz esanda, zigorrik ekar lezakeen arau loteslerik ez, eskerrik asko.

Giza Eskubideen Kontseiluak onartutakoaren arabera, lantalde berriak adituei entzun eta gaiari buruzko informazioa biltzeko erabili behar ditu lehen saio biak, alegia, 2015ekoa eta 2016koa. Etapa hori joan den astean egindako bileran amaitu zen, eta hurrengo pausoa, 2017an, nazioarteko hitzarmen baten zirriborroa aurkeztea eta eztabaidatzea izango da.

Ezin igarri noizko adostu litekeen ituren behin betiko testua, NBE oso biorritmo geldoko erakundea baita, eta azkenean indarrean sartuko den ere ez dago ziurtasun osoz esaterik, besteak beste erresistentzia handiak daudelako NBEko Giza Eskubideen Kontseiluan bertan. Estatu aberatsenak (AEB, Japonia, Europar Batasuneko guztiak...) Gobernuen Arteko Lantaldea sortzearen aurka bozkatu zuten. Txina eta Errusia izan ziren aldeko

botoa eman zuten potentzia bakarrak, “seguruena geoestrategia arrazoiengatik”, Hernandez Zubizarretaren iritiz.

Inpunitate sistematikoaren aurka

“Ez dakigu lantaldeak aurkeztuko duen zirriborroak noraino egingo duen bat gure eskariekin”, azaldu digu EHUKo irakasleak. Batetik, herri mugimenduko ordezkari joan da Hernandez Genevara, Dismantle Corporate Power (Korporazioen Boterea Eraitsi) nazioarteko kanpainaren kide gisa. Baina aurrean ofizialki ere parte hartu du Kontseiluko bileran, gonbidatutako adituetako bat izan baita.

“Gaur egun, eta horixe esanez hasi nuen nire agerraldia, transnazionalen inpunitatea sistematikoa da”, dio. “Botere izugarria dute, botere politikoa, ekonomikoa, mediatikoa eta juridikoa. Azken horri dagokionez, arrazoia da desoreka handia dagoela transnazionalen eskubideen eta betebeharren artean. Lehenbizikoak babesten dituen zuzenbidea gogorra da, eta betearazi egiten da. Aldiz, haien betebeharrak giza eskubideen nazioarteko zuzenbideak arautzen ditu, eta zuzenbide hori ahula da”.

Adibide bat: Lanaren Nazioarteko Erakundeak umeen lanaren aurkako hitzarmena izan arren, estatu batek onar dezake adin batetik gorako haurrek lan egitea, eta bertan ari den transnazionala horretaz baliu daiteke estatu horretako legedia urratzen ez duen bitartean, nazioarteko zuzenbideak ez baitio eragozten.

“Nazioarteko zuzenbideari hortz-haginak falta zaizkio”

Dismantle Corporate Power kanpainak eskatu du, hain zuzen ere, NBEk proposatu behar duen itunak transnazionalak behartzea, une oro eta dauden herrialdean daudela, nazioarteko zuzenbidea errespetatzera, tokian tokioa ez ezik. “Horrez gain, uste dugu, eta hau oso garrantzitsua da guretzat, hori guztia betearaziko duen auzitegi bat sortu behar dela”, dio Juan Hernandez Zubizarretak; “izan ere, aditu askok esaten duten bezala, nazioarteko zuzenbideari hortz-haginak falta zaizkio, ez du hozka egiten. Oso hitzarmen onak eduki ditzakezu, baina betearaziko duen organorik ez badago ez du askorik balio”. Edozein kasutan, mota horretako nazioarteko auzitegi bat

sortzea oso helburu zailtzat du irakasleak, “ez baita batere erraza izango estatuak halako zerbait onartzea”.

Ezaugarri horiek dituen auzitegirik sortzen ez den bitartean, zuzenbidean estraterritorialitate esaten zaiona erabil liteke transnasionalek giza eskubideei egindako urraketak salatu eta epaitzeko; Dismantle Corporate Power kanpainaren beste eskarietako bat da hori. “Estraterritorialitateak lekarke edonork salatu ahal izatea transnasionalek, ez eskubide urraketak gertatu den herrialdean bakarrik, baizik eta transnasionalek horrek egoitza nagusia duen tokian”, azaldu du Hernandez Zubizarretak.

2013ko apirilean Bangladesheko hiriburuan, Dakhan, 1.000 pertsona baino gehiagoren heriotza eragin zuen eraijinaren erorketa ekarri du gogora irakasleak. Eraikinaren egoera tamalgariak eragin zuen ezbeharra; arrakala handiak agertu arren, langileek bertan jarraitu zuten, hainbat transnasionalek ztat arropa egiten. “Enpresa horietako bat El Corte Inglés espainiarra da; bada, estraterritorialitatearen neurria ezarriko balitz aukera legoke, gaur ez bezala, Bangladesheko gertakariak direla-eta El Corte Inglésen aurka salaketa jartzeko Madrilgo epaitegi batean”.

Erantzukizuna nori dagokion finkatzea, erronka handienetakoa

Adibidetzat enpresa hori ipintzea ez da kasualitatea. Izan ere, El Corte Inglésen ez du modu zuzenean lan egiten Bangladeshen, bertako enpresak azpikontratatzat baizik. “Baldintzak berak ezartzen ditu ordea; transnasionalek erabil ditzaketan bitarteko juridiko ugarietako bat da: tokian tokiko enpresak kontratatzea. Azkenean, zer erantzukizun zibil, penal...

Ohikoa denez, gizarte zibileko elkarteek euren aldarrikapenak eraman dituzte Genevara, Giza Eskubideen Kontseilua bilduta egon den bitartean. DISMANTLE CORPORATE POWER

» Hainbat elkarteek eskatu dute transnasionalek egiten dituzten giza eskubideen urraketak epaitzeko nazioarteko auzitegi bat sortzea, baina ez da erraza izango estatuek hori onartzea

izan du El Corte Inglésen Bangladeshen? Bat ere ez”. Sortu behar den itunak hori saihesteko arma izan beharko litzatekeela uste du Hernandezek: “Ekoizpen-kate osoan ezarri behar da erantzukizuna”.

Transnasionala zer den definitzea izango da, hain justu, Giza Eskubideen Kontseiluko lantaldearen zereginik zailenetako bat. Eta estatu aberatsenen nahia erakunde aurka egin beharko du. Gizarte mugimenduan dagoeneko sortu da zalantza: boteredunek erabat urardotzea lortuko balute, merezi luke nazioarteko hitzarmena egitea? Denborak esango du, eta itxura osoz, ez da denbora laburra izango. ■

K TUM K

AULESTIKO BATUKADA

☎ Amaia: 635 75 51 70

☎ Mikel: 619 76 29 02

✉ ktumk.batukada@gmail.com